

עפ"ג (חיפה) 8294-02-16 - אנז'לה מויסייב נ' מדינת ישראל

עפ"ג (חיפה) 8294-02-16 - אנז'לה מויסייב נ' מדינת ישראל מחוזי חיפה

עפ"ג (חיפה) 8294-02-16

אנז'לה מויסייב

ע"י ב"כ עו"ד לירן זילברמן

נגד

מדינת ישראל

עוה"ד גב' מ. הרטמן

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

[01.05.2016]

הרכב כב' השופטים:

י. גריל, שופט בכיר (אב"ד)

כ. סעב, שופט

א. לוי, שופט

פסק דין

א. בפנינו ערעור על גזר דינו של בית משפט השלום בחיפה (כב' השופט ע' קוטון) בת"פ 66860-12-14 מיום 14.1.16 לפיו נדונה המערערת ל- 6 חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים והתנאי הוא שלא תעבור את העבירה בה הורשעה, וכן הוטל עליה קנס בסכום של 10,000 ₪ או 20 ימי מאסר תמורתו.

הערעור מתמקד הן כנגד עצם הרשעתה של המערערת בדין, והן כנגד רכיב הקנס.

ב. אלה העובדות הצריכות לעניין:

בכתב האישום המתוקן יוחסה למערערת, ילידת שנת 1972, עבירה של קבלת דבר במרמה לפי סעיף 415 + 29 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977.

בפרק המבוא של כתב האישום המתוקן מוסבר, כי עובד שעבודתו הופסקה (דהיינו: "דורש עבודה") זכאי, בהתקיים

התנאים הקבועים בחוק, לקבל מן המוסד לביטוח לאומי קצבת דמי אבטלה או קצבת הבטחת הכנסה.

אחד התנאים הדרושים על מנת שדורש העבודה יהא זכאי לקבל דמי אבטלה או הבטחת הכנסה הוא רישומו של דורש העבודה בלשכת התעסוקה כמחוסר עבודה והתייצבותו לרישום בלשכת התעסוקה, בימים ובשעות שנקבעו על ידי לשכת התעסוקה.

דורש עבודה המבקש לקבל דמי אבטלה או הבטחת הכנסה, חייב להתייצב בלשכת תעסוקה הממוקמת בעיר מגוריו.

דורש עבודה אשר נשלח לעבודה ומסרב, נשללת זכאותו לדמי אבטלה. נתוני ההתייבבות של דורש העבודה מועברים מלשכת התעסוקה לביטוח הלאומי ועל יסוד נתונים אלה משלם הביטוח הלאומי לדורש העבודה דמי אבטלה או הבטחת הכנסה.

עד כאן המבוא לכתב האישום המתוקן.

ג. נסיבות העניין מתוארות כך:

הגב' ריטה עבדה במועדים הרלוונטיים לכתב האישום כפקידת רישום בלשכת התעסוקה באור עקיבא. במטרה להונות את המוסד לביטוח לאומי ולהוציא כספי קצבאות במרמה, מסרה גב' ריטה, בעצמה או באמצעות אחרים, כתובות המצויות באור עקיבא לדורשי עבודה שונים אשר העבירו את כתובת מגוריהם באופן כוזב לאותן כתובות. שינוי הכתובת נועד לאפשר לגב' ריטה לטפל בדורשי העבודה ולקדם את הקשר. אחת מאותן כתובות הייתה כתובת דירתה של גב' רובנוביץ באור עקיבא.

במאי 2009 פוטרה המערערת מעבודתה וביקשה לקבל דמי אבטלה מן הביטוח הלאומי. לצורך כך הגישה המערערת תביעה לקבלת דמי אבטלה והחלה להתייבב בלשכת התעסוקה שבעיר מגוריה (נתניה) החל מיום 11.5.09.

ד. המערערת ביקשה שלא להתייבב בלשכת התעסוקה כנדרש ולהמשיך לקבל דמי אבטלה במרמה ובניגוד לחוק ולכן סיכמו המערערת וגב' ריטה להונות את המוסד לביטוח לאומי כדלקמן:

גב' ריטה ביקשה מן המערערת להעביר את כתובת מקום מגוריה במשרד הפנים, באופן כוזב, לכתובת דירתה של גב' רובנוביץ שבאור עקיבא, וזאת על מנת שתביעתה של המערערת תועבר

לסמכות טפולה של גב' ריטה, הגם שהמערערת מעולם לא התכוונה להתגורר בכתובת זו.

המערערת העבירה ביום 23.6.09 את כתובת מקום מגוריה, במשרד הפנים, באופן כוזב, לכתובת הנ"ל שבאור עקיבא, ועקב כך הועברה תביעתה לדמי אבטלה לטיפול של גב' ריטה.

החל מיום 23.6.09 ועד ליום 17.12.09 קיבלה המערערת, במרמה, דמי אבטלה מן הביטוח הלאומי, מבלי שהתייבבה בפועל, כנדרש, בלשכת התעסוקה, ומבלי שנשלחה לראיונות עבודה, תוך שגב' ריטה מציגה בפני המוסד לביטוח לאומי מצג כוזב כאילו התייבבה המערערת בלשכת התעסוקה כנדרש.

סך הכל קיבלה המערערת במרמה סכום של 9,673 ₪ מבלי שהיתה זכאית לקבל סכום זה וזאת על יסוד נתוני הכזב שהועברו למוסד לביטוח לאומי.

עד כאן תמצית כתב האישום המתוקן.

- ה. בישיבת בית משפט קמא מיום 5.7.15, שבה הודיעו הצדדים על הסדר הטיעון שהושג ביניהם, שעל בסיסו תוקן כתב האישום, מסרו הצדדים בהסכמה לבית המשפט, כי מבוקש שהמערערת תופנה לשירות המבחן לקבלת תסקיר, ולפי בקשת ב"כ המערערת יתבקש שירות המבחן להתייחס גם לאפשרות של סיום ההליך תוך הימנעות מהרשעה, ואילו ב"כ המשיבה עמדה על כך שהרשעתה של המערערת לא תבוטל, וכן צוין שאין הסכמה בין הצדדים בעניין הענישה.
- ו. על יסוד האמור לעיל הורשעה המערערת בעבירה של קבלת דבר במרמה לפי סעיף 415 ביחד עם סעיף 29 של חוק העונשין לאחר שהודתה בעובדות כתב האישום המתוקן והופנתה לקבלת תסקיר שירות המבחן.
- ז. מעיון בתסקיר עולה, כי המערערת סיימה את לימודיה בארץ הולדתה (רוסיה) ולה בגרות מלאה. הלימודים היו מאוד משמעותיים למערערת והיא הגיעה, לדבריה, להישגים טובים.
- כ. מסרה המערערת שהיא השלימה לימודים אקדמאיים בתחום האלקטרוניקה.
- לאחר עלייתה ארצה עבדה המערערת בעבודות מזדמנות כזבנית בחנויות שונות ובמעבדת טלפונים, ובמהלך 4 השנים האחרונות היא עובדת במשק בית, לצד לימודי פסיכולוגיה מטעם האוניברסיטה לחינוך ברוסיה, לפי אישור שהוצג.
- בפני שירות המבחן ציינה המערערת, כי לאורך השנים שאיפתה הייתה לממש את רצונה ויכולותיה בתחום הפסיכולוגיה ולכן פנתה ללימודים אקדמאים ברוסיה והשלימה את לימודיה בהצלחה.
- ח. שירות המבחן מציין, כי מעיון בגיליון ההרשעות הקודמות עולה, שלמערערת הרשעה קודמת משנת 2001 שהתיישנה בתאריך 22.3.12 בגין תקיפת קטין וגרימת חבלה על ידי אחראי בגינה נדונה לפיצוי למתלונן, מאסר על תנאי והתחייבות. אין כנגד המערערת תיקי מב"ד נוספים.
- ט. באשר לעבירה נשוא הדיון נוטלת על עצמה המערערת אחריות מלאה ומצרה על התנהגותה.
- המערערת תיארה, כי באותה תקופה פוטרה מעבודתה, ומצבה הכלכלי הורע, ולכן הגישה תביעה לקבלת דמי אבטלה מן הביטוח הלאומי ומתוך מצוקה פנתה לגב' ריטה שסייעה לה בקבלת דמי האבטלה מבלי שתיאלץ להתייצב בפועל בלשכת התעסוקה.
- המערערת, כך ציין שירות המבחן, הכירה בחומרת התנהגותה והביעה חרטה עמוקה על התנהלותה והיא מאשרת, כי פעלה תוך הפעלת שיקול דעת בעיית.

י. בהערכת הסיכון לעבריינות והסיכוי לשיקום סבור שירות המבחן, כי יתכן ובמצבי דחק ממשיים עלולה המערערת לבצע עבירות בעלות מאפיינים דומים לאלה בהן הורשעה כיום, כשהיא אינה נותנת את דעתה לתוצאות החמורות האפשריות. מאידך גיסא, התרשם שירות המבחן שקיימים גורמים המצמצמים את הסיכון. כך, למשל, מדובר באישה בשנות הארבעים לחייה שעושה מאמצים משמעותיים לנהל שגרת חיים יציבה, ומצליחה לשמור על יציבות, והיא סיימה את לימודי ההשכלה הגבוהה. אין תיקי מב"ד נוספים התלויים ועומדים כנגדה.

ניכר כי ההליך המשפטי מהווה עבור המערערת גורם מרתיע ומציב גבולות, והיא גם ערה לבעייתיות העולה מהתנהגותה ומביעה צער וחרטה ובכל אלה יש כדי להפחית את הסיכון להישנות התנהגות דומה.

י"א. שירות המבחן מציין, כי התרשמותו היא שאין בדפוסי האישיות של המערערת קווי התנהגות עברייניים. התנהגותה המתוארת בכתב האישום המתוקן היא חריגה ולכן מעריך שירות המבחן, כי בעיתוי הנוכחי אין המערערת זקוקה למעורבות טיפולית ולכן אין שירות המבחן בא בהמלצה להעמידה בצו מבחן.

ואולם, שירות המבחן סבור, כי נוכח חלוף הזמן מאז ביצוע העבירות וההערכה כי הצטמצם הסיכון להישנות התנהגות עבריינית, יש מקום לבוא בהמלצה שיקומית בעניינה של המערערת.

לכן, ממליץ שירות המבחן שיוטל על המערערת צו של"צ בהיקף של 160 שעות דבר שיחדד עבור המערערת את התנהגותה הבעייתית וזאת על דרך של תרומה לחברה, והמערערת מוכנה לכך.

י"ב. בשיחתה עם שירות המבחן הביעה המערערת חשש מהרשעה בפלילים הואיל ולדבריה יש בהרשעה כדי לחבל בכוונתה לעסוק ולהתפתח בתחום הפסיכולוגיה בו השקיעה מאמצים רבים הן בפן הכלכלי והן בפן האישי.

בהיות שירות המבחן ער מחד גיסא לחומרת העבירה ולמדיניות הענישה, ומאידך גיסא נוכח העובדה שאין מדובר באשה בעלת מאפייני התנהגות עברייניים, המוכנה לבצע צו של"צ, וכן כדי לחזק את כוחותיה החיוביים של המערערת ולאפשר לה לממש את יכולותיה ורצונותיה בתחום לימודיה, ממליץ שירות המבחן שבית המשפט ישקול בחיוב את ביטול הרשעתה בדין בכפוף לביצוע צו של"צ של 160 שעות וחתימה על התחייבות כספית להימנע מביצוע עבירות.

י"ג. המשיבה התנגדה נחרצות לסיום ההליך תוך הימנעות מהרשעה וציינה, שעניינה של המערערת אינו נופל בגדר המקרים החריגים בהם ניתן לסיים את ההליך תוך הימנעות מהרשעה. המערערת, כך נטען, פגעה בקופה הציבורית, באמון הציבור, במסגרות הנותנות שירותים, ובתקציב המדינה שאמור להיות מופנה כדין למטרות המיועדות לכך. י"ד. מתחם הענישה ההולם מצוי לדעת ב"כ המשיבה בין מאסר מותנה וקנס משמעותי לבין מאסר בפועל לריצוי בעבודות שירות, מאסר על תנאי וקנס. בגין אותה פרשייה שבה הייתה מעורבת גב' ריטה, כך ציינה ב"כ המשיבה, נגזרו על הנאשמים הנוספים מאסרים על תנאי וקנסות וב"כ המשיבה ביקשה שלא לחרוג בעניינה של המערערת מענישה זו. עוד ציינה ב"כ המשיבה, כי מדובר בעבירות הקלות לביצוע, קשות לאיתור, ויש לאיין את הכדאיות הכלכלית הנובעת מהן. ט"ו. לעומת זאת טען הסנגור בפני בית משפט קמא, כי ראוי בנסיבות העניין להימנע מהרשעה. הסנגור הדגיש, שהמערערת זכאית הייתה לדמי האבטלה אותם קיבלה ולכן הרף הפלילי שבמעשיה נמוך, וכך גם רף החומרה, ולמעשה מדובר לטענתו באופי טכני של העבירה. על כך הוסיף הסנגור, שהמערערת הודתה ונטלה אחריות מלאה על מעשיה ואולם, המרמה הנטענת הסתכמה, כך הסנגור, בשינוי כתובתה במשרד הפנים כדי שלא תיאלץ להתייצב אישית בלשכת התעסוקה, ואילו הייתה מתייצבת כנדרש בלשכת התעסוקה שבמקום מגוריה היו משולמים לה אותם כספים שקיבלה - כדין. עוד הוסיף הסנגור, שהמערערת נכשלה במקום שבו רבים היו נכשלים. שכן, היא פגשה את גב' ריטה וזו הציעה לה לסייע לה בקבלת דמי האבטלה ללא צורך בהתייצבות. ט"ז. בנוסף, עמד הסנגור על כך, שחייה של המערערת לא היו קלים ואולם היא לוחמת ומגדלת את בנה היחיד בגפה. בנסיבות אלה, כשמשקללים את עוצמת הפגיעה באינטרס הציבורי אל מול עוצמת הפגיעה במערערת עצמה, יש כדי להצדיק, לדעת הסנגור, את סיום ההליך תוך הימנעות מהרשעה. י"ז. עוד הוסיף הסנגור, שהעבירה נשוא הדיון בוצעה לפני שנים רבות, חייה של המערערת המשיכו, היא החלה ללמוד פסיכולוגיה והרשעתה עלולה לבטל את יכולתה לעסוק בכך למרות המאמץ הרב שהושקע על ידה במשך השנים. התואר האקדמי הוא קרש ההצלחה של המערערת וראוי, כך טוען הסנגור, שבית המשפט לא יסכל את אפשרותה של המערערת לעבוד בתחום זה, במיוחד נוכח השיהוי הרב בהגשת כתב האישום.

לפיכך, עתר הסנגור לכך שבית המשפט יאמץ את המלצת שירות המבחן, יבטל את הכרעת הדין, ויסיים את ההליך תוך הימנעות מהרשעה. לחלופין בלבד ביקש הסנגור להקל בגובה הקנס.

י"ח. המערער עצמה פנתה לבית משפט קמא, הביעה צער על מה שקרה וציינה, כי באותה תקופה היא הייתה ללא עבודה, והיה עליה לגדל ילד קטן, כל זאת כשאין לה משפחה. לדברי המערער היא אכן עשתה טעות, אך זאת כשהייתה לחוצה וסברה שגב' ריטה רוצה מאוד לעזור לה. המערער לא סברה שהיא מבצעת משהו שאיננו חוקי, הביעה צער על מה שקרה, ושוב הוסיפה וציינה כי בתקופה שבה ביצעה את העבירה היא לא הבינה את משמעות המעשים.

לעניין הלימודים הסבירה המערער לבית משפט קמא, כי את העבודות שעליה להגיש היא מבצעת באמצעות האינטרנט ונוסעת לצורך הבחינות לרוסיה משום שמשפחתה מתגוררת שם.

י"ט. בית משפט קמא דחה את טענת הסנגור לפיה רף הפלילויות של מעשי המערער הוא נמוך באופן חריג. מציין בית משפט קמא, שהמערער ביקשה להימנע מן הצורך להתייבץ בלשכת התעסוקה במקום מגוריה. מנימוקים שלא הובררו כל צרכם, ולכן שינתה את הכתובת הרשומה של מקום מגוריה, והעבירה את הטיפול בעניינה האישי לפקידת שירות התעסוקה במקום אחר, וזו דאגה שהמערער תמשיך לקבל דמי אבטלה מבלי להתייבץ בלשכת התעסוקה ומבלי שתופנה או תתייבץ לראיונות עבודה.

כך התנהלו הדברים כשישה חודשים והמערער קיבלה קרוב ל- 10,000 ₪ שלא כדין. אמנם, כך מציין בית משפט קמא, המערער הייתה זכאית, לפי הנתען, לקבל דמי אבטלה, אך זאת בכפוף לתנאים נוספים אותם ביקשה לאיין, ומקיומם ביקשה להימנע מסיבותיה האישיות.

כ. בית משפט קמא קבע, כי מדובר בהתנהלות נפסדת של המערער. אמנם רף החומרה איננו קיצוני, אך אין לבטל את חשיבות ההדברה של מעשים מעין אלה הפוגעים באמון הציבור, ברשויות השלטון ובקופה הציבורית ומביאים אנשים ישרי דרך לתחושה שהם מנוצלים בניגוד לאחרים המצליחים "לנווט" את דרכם ללא מאמץ. מעשיה של המערער פגעו בקופה הציבורית שעה שקיבלה מן המוסד לביטוח לאומי כספים שלא כדין, אם כי מידת הפגיעה בערכים אינה גבוהה, שכן המערער הייתה זכאית מלכתחילה לקבל דמי אבטלה. עוד הוסיף בית משפט קמא, כי מעשי המרמה נמשכו על פני כשישה חודשים והסכום שנתקבל בגינם אינו גבוה בצורה קיצונית.

כ"א. בית משפט קמא ציין, שמדיניות הענישה בגין עבירות מסוג זה משתרעת על פני קשת רחבה ביותר ואין להוציא מכלל אפשרות כי במקרים חריגים, קיצוניים בייחודם, אף ניתן יהיה לשקול את סיום ההליך ללא הרשעה.

לצורך זה, ובשים לב להמלצת שירות המבחן, נזקק בית משפט קמא לאמות המידה שנקבעו על ידי בית המשפט העליון ב- ע"פ 2081/96 כתב נ' מדינת ישראל פ"ד נב(3) 337, וכן בר"ע 432/85 רומנו נ' מדינת ישראל (מיום 21.8.85), כך גם ע"פ 9893/06 אלון לאופר נ' מדינת ישראל (מיום 31.12.07).

כ"ב. מסקנת בית משפט קמא, לאחר סקירת הפסיקה הרלוונטית היא, כי הכלל הוא שיש להרשיע את מי שהוכחה אשמתו. רק במקרים חריגים בהם הנזק הצפוי לציבור מחמת אי-הרשעה הוא חסר פרופורציות לעומת הנזק הצפוי לנאשם עקב הרשעתו- ניתן להימנע מהרשעה, וכל מקרה חייב להיבחן לפי נסיבותיו.

בענייננו, מציין בית משפט קמא, שהמערערת קיבלה במרמה כספים במשך ששה חודשים, אך זאת לפני למעלה מחמש שנים. למערערת יש אמנם נסיבות אישיות חריגות, אך לא הוכח באופן מספק שייגרם לה נזק קונקרטי בלתי סביר אם תורשע, זאת בהשוואה לפגיעה באינטרס הציבורי אם לא תורשע בדינה.

כ"ג. מוסיף בית משפט קמא, כי לחובת המערערת רשומה הרשעה קודמת, ואף אם נכון הוא שהתיישנה, הרי היא טרם נמחקה. בית משפט קמא הוסיף, שהמערערת נמצאת בתהליך לימודי ולא הוברר באיזה שלב של התהליך היא מצויה. גם לא הוסברה מידת התאמת לימודיה ברוסיה לצורכי העבודה הספציפית הנדרשת בישראל, דהיינו, לא הוגשו ראיות כדי להסיק שעם תום לימודיה תהא המערערת כשירה לעסוק כפסיכולוגית מוסמכת בישראל.

בנוסף, גם קשה לשער שסוגיית ההליך הנוכחי לא תובא בחשבון, גם אם המערערת לא תורשע. לפיכך סבר בית משפט קמא, שאין להימנע מהרשעת המערערת, וזאת ללא קשר לעובדה שהמלצות דומות בעניינם של נאשמים אחרים באותה פרשה נדחו על ידי בתי המשפט.

לפיכך דחה בית משפט קמא את הבקשה לביטול ההרשעה.

כ"ד. בשים לב לגזרי דין שניתנו לגבי מעורבים אחרים בפרשייה קבע בית משפט קמא, כי מתחם הענישה לו עותרת המשיבה הוא סביר (כלומר, עונש מאסר מותנה וקנס משמעותי), והוסיף, שיש ליתן משקל נכבד להודאת המערערת בהזדמנות הראשונה, שחסכה זמן שיפוטי ויש בה משום נטילת אחריות והבעת חרטה, כפי שגם באו הדברים לידי ביטוי בתסקיר המבחן, וכן יש ליתן את הדעת על נסיבותיה האישיות המורכבות המצדיקות התייחסות מקלה, זאת בנוסף למאמץ שמשקיעה המערערת מזה שנים להתנהל באופן יציב ותקין.

כ"ה. בית משפט קמא גם עמד על כך, שהעבירה הקודמת אשר לחובת המערערת היא מסוג שונה ובוצעה בנובמבר 2001 (אם כי פסק הדין בגינה ניתן במרץ 2005).

כ"ו. בית משפט קמא ציין, שיש גם להביא בחשבון את חלוף הזמן מאז ביצוע העבירה, והשיהוי הקיצוני למדי בהגשת כתב האישום, וכן הוסיף, שאין להכביד על המערערת יתר על המידה בהיבט הכלכלי נוכח קשייה האישיים ולפיכך הטיל בית משפט קמא על המערערת עונש של ששה חודשי מאסר על תנאי לשנתיים ותשלום קנס ע"ס 10,000 ₪ בעשרים תשלומים.

כ"ז. המערערת ממאנת להשלים עם גזר דינו של בית משפט קמא וערעורה מונח בפנינו ומתמקד בדחיית בקשתה לביטול ההרשעה ולחלופין, בקנס שהוטל עליה.

- תמצית טענות המערערת:
1. הרשעתה הקודמת התיישנה עובר למתן הכרעת הדין, ולכן מסקנת בית משפט קמא לפיה יש נפקות של ממש לכך שהרשעתה טרם נמחקה - שגויה, וזאת נוכח הוראות חוק המרשם הפלילי ותקנות השבים, התשמ"ב - 1981 (סעיף 13(5) + סעיף 16).
 2. שגה בית משפט קמא בהתבססו על הנימוק לפיו קשה לשער שסוגיית ההליך הנוכחי לא תובא בחשבון גם אם המערערת לא תורשע בדין. אילו היה ההליך מסתיים באי-הרשעה היה נרשם שהרישום "התיישן", אך טרם נמחק, ואך ורק הגופים המנויים בסעיף 13 של חוק המרשם הפלילי ותקנות השבים זכאים היו לקבל מידע אודות רישומים שהתיישנו, אך טרם נמחקו. לטעמו של הסנגור, סוגיית הליך זה (אילו לא הייתה המערערת מורשעת) לא תובא בחשבון וכלל לא תעמוד על הפרק בעת שקילת מועמדותה של המערערת למשרות רלוונטיות.
 3. בפני שירות המבחן הוצגה תעודה לפיה סיימה המערערת את לימודיה ברוסיה וברשותה תואר ראשון בפסיכולוגיה. אכן, לא הוסברה מידת התאמת לימודיה ברוסיה לצורך העבודה הנדרשת בארץ, אך תהליך זה לוקח לעיתים פרק זמן שאינו קצר, וממילא השכלתה עומדת לזכותה. המערערת טרם פנתה למקום עבודה נוכח רצונה לסיים את ההליך המשפטי ולא להיפגע שנית מהימשכות ההליכים.
 4. כתב האישום בעניינה של המערערת הוגש כחמש שנים לאחר ביצוע העבירה. מאז נחקרה המערערת היא החלה ללמוד וסיימה את לימודיה, ובסמוך לסיום לימודיה הוגש כתב האישום. המערערת חששה שכל לימודיה יירדו לטמיון ולכן בחרה שלא להתחיל מקום עבודה חדש מחשש שתורשע בדין, תפוטל ממקום עבודתה, ותיקלע למצוקה כלכלית.
 5. המערערת מגיעה מרקע קשה וסובלת ממצוקה כלכלית קשה, עובדת במשק בית ובניקיון לפרנסתה באופן המספק לה פרנסה יציבה באופן יחסי.
 6. קשה לצפות שהמערערת "תצעד" את הצעד לקראת עבודה במקצוע אותו למדה שעה שמתנהל נגדה תיק פלילי, במטרה ליצור לכאורה את הנזק הקונקרטי (דהיינו, להוכיח שעקב התיק הפלילי לא התאפשר לה לעבוד במקצוע אותו למדה).
- אם תעזוב המערערת את עבודתה הנוכחית המספקת לה פרנסה, תתחיל לעבוד במקצוע החדש ותורשע בדין, כיצד תוכל היא למצוא את היציבות הכלכלית לה היא זקוקה כדי לכלכל את עצמה ואת בנה?

7. הרשעתה של המערערת תפגע בה באופן שבו לא תוכל לעסוק במקצוע אותו למדה, בעמל רב, שנים רבות.
8. כתב האישום הוגש בשיהוי רב. אילו היה כתב האישום מוגש במועד או תוך פרק זמן סביר, והמשפט היה מתנהל במהירות יחסית, הייתה המערערת ניצבת היום בסמוך לסיום תקופת ההתיישנות והיא לא הייתה נפגעת לאחר תום לימודיה, וגם אם כן, כי אז רק לזמן קצר.
- התוצאה המעשית מהגשת כתב האישום בשיהוי היא, שנוצרה תקופת התיישנות לכאורית של 12 שנה (5 שנים עד הגשת כתב האישום ועוד 7 שנים עד להתיישנות לפי החוק) וזאת תוצאה בלתי נסבלת המחייבת הגמשה יחסית של כללי ה"אי הרשעה".
9. מכאן העתירה לסיום ההליך ללא הרשעה.
10. לעניין הקנס בסך 10,000 ₪ נטען בערעור, שהוא חסר פרופורציה, ומה גם שהמדינה (שהיא הנפגעת הלכאורית) לא ניזוקה ממעשיה של המערערת, בוודאי לא באופן כספי.
- נטען בערעור, שבית משפט קמא לא נתן ביטוי למצבה הכלכלי הקשה של המערערת, כעולה מתסקיר שירות המבחן. הסנגור מדגיש, שעל המבצעת העיקרית גב' ריטה, שסובבה בכחש עשרות שנגררו להליכים פליליים ולחקירת משטרה, הוטל בסופו של יום קנס בסך 25,000 ₪, ובהתאם לכך יש לבחון את רכיב הקנס בסך 10,000 ₪ שהוטל על המערערת. עד כאן תמצית הטענות שבערעור.
- כ"ח. בישיבת בית המשפט שהתקיימה בפנינו ביום 14.4.16, שמענו את תמצית טענותיהם בעל-פה של באי כוח הצדדים. הסנגור פירט בהרחבה את טענותיו כפי שבאו לידי ביטוי בנימוקים שבהודעת הערעור, וכן השיב להערותינו.
- כ"ט. ב"כ המשיבה עמדה לעומת זאת על כך, שיש לדחות את הערעור על שני חלקיו, דהיינו, לטעמה יש להשאיר בעינה את הרשעתה של המערערת וכן יש לדחות את הערעור בכל הנוגע לקנס.
- לטענת ב"כ המשיבה, התנאים שנקבעו בפסיקה בנוגע ל"אי-הרשעה" אינם מתקיימים במקרה שבפנינו. אי-הרשעה היא בבחינת חריג לכלל, והתנאים הדרושים לכך אינם מתקיימים, וזאת הן בהתחשב בטיב העבירה בה הורשעה המערערת, והן בהתחשב בכך שאין המדובר במעידה רגעית אלא במעשים שנפרסו על פני כמחצית השנה.

ל. באשר לטענת המערערת בדבר הנזק לו היא צפויה עקב הרשעתה, טוענת ב"כ המשיבה, שלא הוכחה פגיעה ממשית, מידית, וקונקרטית, ומדובר למעשה בנזק ספקולטיבי, הצופה פני עתיד.

מדובר במערערת שיש לפניה עוד דרך ארוכה בטרם תוכל לממש את רישומה למסגרת של לימודים עתידיים ולעסוק בתחום הפסיכולוגיה.

בינתיים מצויים אנו בשלב שבו המערערת טרם הגישה בקשה להכיר בארץ בתואר אותו למדה ברוסיה, ואין זה ברור כלל האם יכולה היא לעסוק במקצוע הפסיכולוגיה, האם תוכל לעסוק בכך בעתיד, והאם תמצא מקום עבודה.

כל אלה, לטענת ב"כ המשיבה, הם עניינים ספקולטיביים שאינם עומדים במבחני הפסיקה.

ל"א. עוד ובנוסף הגישה ב"כ המשיבה לעיונו והפנתה אותנו לפסיקה שניתנה ביחס למעורבים האחרים בפרשיה זו. מציינת

ב"כ המשיבה, שהוגשו עשרות כתבי אישום כנגד מעורבים נוספים, שעשו מעשים דומים לאלה שביצעה המערערת. כל המקרים שהסתיימו עד כה הסתיימו בהרשעה ובענישה דומה לזו שהוטלה על המערערת, גם במקרים שבהם התסקירים המליצו על הימנעות מהרשעה, וגם במקרים שבהם הנאשם הצביע על נזקים קונקרטיים יותר שעלולים לצמוח כתוצאה מהרשעתו. כן הוסיפה ב"כ המשיבה שבמקרים אליהם היא הפנתה לא עמדו הרשעות קודמות לחובת הנאשמים, בניגוד לענייננו, שהרי המערערת הורשעה בשנת 2005 בגין עבירה משנת 2001.

ל"ב. עוד טענה ב"כ המשיבה, כי במקרה שבפנינו, קיים קושי נוסף המוטל על המערערת בניסיונה להוכיח את רכיב הנזק הקונקרטי, וזאת משום שעברה איננו נקי. אמנם הרשעתה הקודמת של המערערת התיישנה, אך היא צפויה הייתה

להימחק רק בשנת 2022, משמע, בעוד כ- 6 שנים, ולכן ממילא לא קיים אותו נזק קונקרטי, וזאת כפי שבצדק העיר בית משפט קמא.

ל"ג. לעניין הקנס, ציינה ב"כ המשיבה, שגם בכך אין להתערב שכן מעשיה של המערערת חמורים ואין המדובר במעידה קלה. ב"כ המשיבה לא חלקה על כך שהמערערת יכולה הייתה לקבל את דמי האבטלה מן המוסד לביטוח לאומי, ולכן גם לא התבקשו ממנה הכספים בחזרה. יחד עם זאת הדגישה, שמדובר במעשים שיש להעביר לגביהם מסר משמעותי של אי-כדאיות כלכלית, ומכאן החשיבות הרבה של רכיב הקנס שכן עסקינן בהונאה של ממש של גוף ציבורי.

דווקא משום שהענישה במקרה שבפנינו צופה פני עתיד יש חשיבות גבוהה לרכיב הקנס. בין היתר, הצביעה ב"כ המשיבה על הקנסות שהוטלו על הנאשמים האחרים בפרשייה זו, קנסות שדומים בשיעורם לגובה הקנס שהוטל על המערערת.

אמנם כפי שציין הסגור, הקנס שהוטל על הגב' ריטה, שהיא המבצעת העיקרית, הוא בשיעור של 25,000 ₪, אלא שיש להוסיף, כך העירה ב"כ המשיבה, שגב' ריטה גם חויבה לשלם פיצוי בסכום של 216,000 ₪.

ל"ד. לשאלת בית המשפט מדוע הוגש כתב האישום בשיהוי משמעותי הסבירה ב"כ המשיבה, שמדובר היה בפרשייה גדולה מאוד שבעקבותיה הוגשו עשרות כתבי אישום. מדובר בארגזים רבים של חומרים. תיק החקירה הגיע לפרקליטות בשנת 2010 ובוצעו בו פעולות חקירה שונות ונוספות וכן התקיימו הליכים מקדמיים טרם הגשת כתבי האישום השונים מה שהביא לשיהוי בהגשת כתב האישום.

ל"ה. על דברים אלה הגיב הסנגור וציין, כי עובדה היא שכתב האישום כנגד המבצעת העיקרית גב' ריטה הוגש כשנתיים ומחצה לפני שהוגש כתב האישום כנגד המערערת. ואם זה כך, הרי יכולה הייתה המדינה להגיש את כתב האישום כנגד המערערת מוקדם בהרבה.

באשר לטענת ב"כ המשיבה לפיה הרשעתה הקודמת של המערערת טרם נמחקה מגיב הסנגור וטוען, שאין הדברים כך, וזאת משום שיש הבדל משמעותי מאוד בין הרשעה שהתיישנה ונמחקה לבין הרשעה שהתיישנה אך טרם נמחקה. ל"ו. לאחר שנתנו דעתנו לכתב האישום המתוקן על פיו הורשעה המערערת, תסקיר שירות המבחן בעניינה של המערערת, גזר דינו של בית משפט קמא, הודעת הערעור המנומקת, טיעוניהם המפורטים של באי כוח שני הצדדים בפנינו, והפסיקה אליה הופנינו, מסקנתנו היא שבכל הנוגע לאי-ההרשעה יש לדחות את הערעור ואילו באשר לקנס שהוטל על המערערת יש לקבל את הערעור במובן זה שיופחת שיעורו של הקנס.

ל"ז. ההלכה הידועה באשר לאי-ההרשעה היא זו שנקבעה בע"פ 2083/96 תמר כתב נ' מדינת ישראל פ"ד נב(3) 337, בעמ' 342:

"אכן ענישתו של נאשם היא אינדיווידואלית, ובית המשפט בוחן עניינו של כל נאשם ונאשם ואינו קובע את עונשו אך על פי מהות העבירה. ואולם, מהותה של העבירה, הצורך בהרתעת הרבים, ובעבירות שקורבן אינו הפרט אלא הציבור כולו אף הוקעת מעשי העבירה - בצירוף מדיניות ענישה אחידה ככל האפשר על יסוד שיקולים אלה - כל אלה משמשים כגורמים העלולים לגבור אף על שיקומו של הנאשם.

הימנעות מהרשעה אפשרית אפוא בהצטבר שני גורמים: ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, ושנית סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים המפורטים לעיל".

ל"ח. במקרה נשוא הדיון שבפנינו סבורים אנו, שגם אם יכולה הייתה המערערת לקבל את דמי האבטלה בדרך חוקית, אילו הייתה נרשמת כנדרש בלשכת התעסוקה שבמקום מגוריה, ומתייצבת בלשכת התעסוקה לפי הנדרש על מנת שניתן יהיה, במידת האפשר להפנות אותה לראיונות עבודה, הרי אין בכך כדי להפחית מחומרת העבירה שביצעה המערערת, דהיינו, קבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 + סעיף 29 של חוק העונשין.

המערערת ביקשה לקבל את דמי האבטלה מבלי למלא את התנאים המחייבים את התייצבותה האישית בלשכת התעסוקה, כמפורט לעיל, ומכאן מעשה הרמייה. בדיון סבר בית משפט קמא, שחובתו של בית המשפט להעביר מסר חד-משמעי לציבור בדבר חומרת העבירה שיש בה משום מעשה רמייה כלפי רשות שלטונית, ומכאן שאין המדובר במעשה עבירה המצדיק המנעות מהרשעה, ומה גם שההתנהלות נמשכה כמחצית השנה.

ל"ט. שמנו לב, שבטיעון לעונש בפני בית משפט קמא אמרה המערערת (עמ' 8 לפרוטוקול), בין היתר: "לא חשבתי שאני עושה משהו לא חוקי." מוטב היה אלמלא נאמרו דבריה אלה של המערערת, שהיא אישה אינטליגנטית, ובעלת השכלה. אף מבלי להיות בקיאה ברזי המשפט, ברי, שהמערערת הבינה היטב שרישום כתובתה במשרד הפנים באור עקיבא, למרות שהיא מתגוררת בנתניה, אינה מתגוררת באור עקיבא, ואין לה כוונה להתגורר באור עקיבא, הוא מעשה מרמה. לפיכך, לא נתמלא בענייננו התנאי האחד שנדרש לפי הלכת כתב, דהיינו, הצורך בהקעת מעשה העבירה.

מ. ואולם, גם התנאי הנוסף, דהיינו "פגיעה חמורה בשיקום הנאשם", לא התקיים. המערערת עובדת מזה שנים בעבודות ניקיון ומשק בית, ועבודות מאפשרות לה "פרנסה יציבה באופן יחסי", כמצוין בסעיף 24 להודעת הערעור. צודקת ב"כ המשיבה בטענתה, שהנזק לו טוענת המערערת הוא למעשה ספקולטיבי-עתידי, ולטעמנו אף זה לא הוכח.

מ"א. המערערת טוענת, כי סיימה את לימודיה האקדמאיים ברוסיה וברשותה תואר ראשון בפסיכולוגיה (סעיף 20 של הודעת הערעור). על מנת לעבוד כפסיכולוגית על המערערת לבצע תהליך של רישום לפי סעיף 2 וסעיף 12 של חוק הפסיכולוגים, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק הפסיכולוגים"). על מנת להירשם על המערערת להיות בעלת תואר "מוסמך" לפסיכולוגיה שניתן לה על-ידי מוסד שהוכר כמוסד להשכלה גבוהה לפי חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958, בהתאם לסעיף 15(1) של חוק הפסיכולוגיה, אלא אם ברשותה, לפי סעיף 15(2) של חוק הפסיכולוגים, תואר לפסיכולוגיה שניתן על ידי מוסד בחו"ל, או אז קיימת אפשרות שוועדת הרישום תכיר בתואר כשווה ערך לתואר שלפי ס"ק (1).

מ"ב. בענייננו אין מחלוקת על כך שאין למערערת תואר שווה ערך ל"מוסמך", אלא תואר ראשון, ומכל מקום המערערת טרם פתחה בתהליך הרישום וטרם החלה את לימודיה לצורך קבלת תואר "מוסמך", הנדרש כדי להירשם כחוק בפנקס הפסיכולוגים, כך שהנזק שהמערערת טוענת לו הוא אכן עתידי-ספקולטיבי, ובפועל המערערת עובדת וממשיכה לעבוד בעבודות המספקות לה פרנסה יציבה יחסית.

מ"ג. נוסף, סעיף 16 של חוק הפסיכולוגים דן במקרים בהם וועדת הרישום דוחה את בקשת הרישום. הסעיף קובע שבטרם נדחית בקשת רישום תיתן וועדת הרישום למבקש הרישום הזדמנות להשמיע את דבריו. סעיף 16(1) של החוק מתייחס למקרה שמבקש הרישום הורשע "בעבירה שיש בה כדי להראות שהוא חסר האחריות הדרושה לעיסוק בפסיכולוגיה".

סעיף 16(2) של החוק מתייחס לכך ש"קיימת עובדה אחרת העשויה להראות שהמבקש אינו מסוגל או איננו ראוי לעסוק בפסיכולוגיה". מכאן, שעצם קיומה של הרשעה אינו סותם את הגולל אוטומטית על הרישום בפנקס הפסיכולוגים אלא אם מדובר בעבירה המצביעה על היותו של מבקש הרישום חסר האחריות הדרושה לעסוק בפסיכולוגיה, או שקיימת עובדה אחרת המראה שאין למבקש מסוגלות לעסוק בפסיכולוגיה.

מכאן, שלוועדת הרישום יש שיקול דעת שעליה להפעילו על מנת לשקול ולבחון בטרם תחליט לדחות את בקשת הרישום. לכן, לא ניתן לטעון שעצם הרשעתה של המערערת חוסמת את דרכה להירשם. הנכון הוא שהדבר יצטרך להיבדק ולהישקל בבוא העת על ידי ועדת הרישום, שנתון לה שיקול דעת כחוק.

מ"ד. ב- ע"פ 9893/06 אלון לאופר נ' מדינת ישראל, (מיום 31.12.07) טענה המערערת שם, שהרשעתה עלולה לפגוע בהעסקתה כמרצה באוניברסיטה או כעורכת דין פעילה במשרד עורכי דין. ערעורה נדחה למרות שמדובר היה במעידה חד-פעמית, הגם שצוין שהרשעה פלילית של אדם שעיסוקו בתחום המשפט היא כתם כבד העלול להישקל לחובתו בידי גורמים שונים בעולם המשפטי המקצועי ולהשפיע על החלטתם האם להעסיק את המערערת בפעילות משפטית-מקצועית ואולם, כך הוסיף בית המשפט, שם, בפסקה 21 של פסק הדין:

"... כלפי טיעון זה ניתן גם לומר, שגם אם ההרשעה הייתה מתבטלת, אין להוציא מכלל אפשרות כי הגורם המעסיק, בשוקלו את שיקוליו לעניין ההעסקה, היה שוקל לגופם את אופי המעשים שבוצעו בידי המערערת, אף במנותק משאלת ההרשעה, ואפשר שעצם האירועים עצמם היו עומדים ביסוד שיקול הדעת המופעל. ואם אמנם כך הדבר, אפשר כי לצורך הקשר זה, שאלת אי-ההרשעה הייתה מאבדת במידת מה מחשיבותה."

ערעורה של המערערת בעניין אלון לאופר הנ"ל נדחה הגם שצוין שהמערערת, שם, שילמה מחיר כבד בחייה המקצועיים והאישיים בגין מעשי העבירה (פיסקה 22 של פסק הדין).

מ"ה. בדומה נפסק בבית משפט זה ע"פ (מחוזי חיפה) 3244/08 מדינת ישראל נ. מנחם פאדל (מיום 1.7.08). שם מדובר היה בצעיר כבן 24 שנאשם במסירת הודעה כוזבת וניסיון לקבל דבר במרמה. נטען, כי הרשעתו עלולה לפגוע בו ולעכב קבלת רישיון עריכת דין. ערעור המדינה התקבל והמשיב, שם, הורשע ונקבע, שלשכת עורכי הדין היא שתקבע, בבוא העת, על-פי סמכותה ושיקול דעתה, את המתחייב מביצוע העבירה על ידי המשיב. בקשת רשות ערעור נדחתה, וכך נפסק מפי כב' המשנה לנשיאה השופט א' רובינשטיין ב- רע"פ 3515/09 מנחם פאדל נ. מדינת ישראל (מיום 21.5.09) פיסקה ז':

"... פסיקה בדבר הימנעות מהרשעה היא על-פי רוב נחלתם של קטינים, או של מי שעברו עבירות קלות במיוחד ונזק הרשעתם יהא גדול במיוחד, תוך ששיקולי ענישה אחרים אינם נפגעים. ואולם, בנידון דין בעבירות של הודעה כוזבת וניסיון לקבלת דבר במרמה עסקיני; הללו הן עבירות נפוצות, קלות לביצוע ומפתות - פרצה קוראת. כמעט כל אדם עלול להיות נזקק לשירותי חברות ביטוח למשל, ובהינף קולמוס ניתן לברוא סיפורים בדויים ולנסות לזכות בכספים. כך גם בשירותים ציבוריים אחרים, בשלטונות המס, ברשויות המקומיות, בקופות חולים ועוד. אם לא תהא יד בתי המשפט ניכרת במאבק בעבירות מעין אלה ישוגר המסר הלא נכון. על כן אין מתקיים בנידון דין אחד מן התנאים המצטברים שהציבה הלכת כתב, שניתן לכנותו "תנאי השלכות הרוחב". חומרתה של עבירה מעין זו נהירה, וברי פוטנציאל הפגיעה בציבור, שעלול להתקיים לגביו, בהתנהגות אותם גורמים, "האיש אחד יחטא וכל העדה תקצוף?" (במדבר, ט"ז, כ"ב)."

(ההדגשה שלנו)

ובהמשך (שם, בפסקה ח'):

"גם אם נראה בכך מעידה חד פעמית של סטודנט חדש, עדיין יש חומרה בעבירות, והשלכות רוחב ליחס אליהן. כפי שציין בית המשפט המחוזי, לשכת עורכי הדין תבחן את הנסיבות - ותכריע על פי סמכותה".

מ"ו. כך גם נפסק בע"פ (מחוזי חיפה) 2729/07 מדינת ישראל נ. זחאלקה (מיום 22.1.08) כאשר המשיב היה רואה חשבון שכתב האישום שהוגש לבית משפט השלום ייחס לו עבירה של שימוש במסמך מזויף, וכן גם זיוף בכוונה לקבל דבר במרמה. בית משפט השלום נמנע מלהרשיעו בעיקר עקב החשש שההרשעה תפגע בעתידו של המשיב שהוא רואה חשבון בתפקידו, ונוכח הרשעתו עלול הוא לאבד את משרתו כרואה חשבון, אולי לתמיד. ערעור המדינה התקבל, המשיב הורשע ונכתב:

"תדירות עולה הטענה שעצם ההרשעה פוגעת במקצועו ובעיסוקו של הנאשם ... אנו סבורים שלא הובאו בפני בית משפט קמא ראיות שיש בהן כדי לבסס את הטענה שהמשיבה עלול לאבד את משרתו..."

יתר על כן, השאלה האם רואה חשבון יוכל להמשיך בעבודתו אם לאו, או שתופעל נגדו סנקציה כלשהיא, אינה נקבעת על ידי בית-המשפט אלא על ידי הטיבוכל שנתמנה למטרה זו על פי חוק, דהיינו, מועצת רואי החשבון באותו המקרה. בקשת רשות ערעור שהוגשה נדחתה ביום 31/3/08 ב- רע"פ 2380/08.

מ"ז. דבריו של בית המשפט העליון בעניין פאדל, כפי שהובאו לעיל, יפים ושימיים הם גם לענייננו. תמימי דעים אנו עם בית משפט קמא שלא נתקיים בעניינה של המערערת אף לא אחד מן התנאים שנקבעו בפסיקה כנדרשים לצורך הימנעות מהרשעה.

מ"ח. למסקנתנו זו הגענו מבלי להיזקק לטענותיה של המערערת בכל הנוגע להרשעתה הקודמת משנת 2005 (לגבי עבירה שבוצעה משנת 2001) אשר התיישנה. דיון בסוגיה אחרונה זו אינו רלוונטי נוכח מסקנתנו שאין המערערת ממלאת אחר התנאים הנדרשים בהלכה הפסוקה לצורך הימנעות מהרשעה.

מ"ט. יחד עם זאת סבורים אנו, כי בהתחשב בנסיבותיה האישיות של המערערת ונוכח השיהוי הניכר בהגשת כתב האישום, ראוי להקל על המערערת בכל הנוגע לרכיב הקנס. נבהיר: אף אנו סבורים כי מדובר בעבירה בעלת משמעות כלכלית ולכן מתבקשת הטלת קנס משמעותי כדי לאיין את הכדאיות הכלכלית שבביצוע העבירה.

ואולם, בהתאם להלכה הפסוקה הענישה היא תמיד אינדידואלית, בהתחשב הן בנסיבות העבירה, והן בהתחשב בנסיבותיו של מבצע העבירה. בשים לב לנסיבותיה האישיות של המערערת והקשיים עימם היא התמודדה ומתמודדת, והשיהוי הניכר בהגשת כתב האישום, החלטנו להתערב בשיעורו של הקנס, ולפיכך אנו מעמידים את הקנס על סכום של ₪ 4,000 או עשרה ימי מאסר תמורתו.

הקנס ישולם בעשרים תשלומים חודשיים שווים ורצופים של 200 ₪ כל אחד, התשלום הראשון לא יאוחר מתאריך 10.6.16 וכך הלאה ב- 10 לכל חודש עד לסילוק המלא והסופי. אי-פרעון אחד התשלומים במועדו יעמיד את יתרת סכום הקנס לפרעון מיידי. כל סכום שהספיקה המערערת לשלם, ככל ששילמה, על חשבון הקנס, בעקבות גזר דינו של בית משפט קמא, יופחת כמובן מן הסכום של 4,000 ₪ כפי שקבענו לעיל.

ניתן היום, כ"ג ניסן תשע"ו, 01 מאי 2016, בהעדר הצדדים.